

Изази сваке недеље.

Претплата се шаље напред уредништву и без новаца се лист никоме слати неће.

За све српске крајеве стаје на годину 60 гр. или 6 фор. на по год. 30. гр. или 3 фор. на три мес. 15 гр. или 1 фор. и 50 нов. Неплаћена писма од нередовних дописника не примају се.

ПРАВИР

ЛИСТ ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ ДУХОВНОГ САДРЖАЈА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ СВЕШТ. И ПРОФ. НИКОЛА ПОПОВИЋ.

Блажени многостіивіи: яко тїи помиловани вѣдѣтъ.

(Мат. 5. 7.)

У последњем броју рекосмо, да се човек са своје вере, добрих дела и љубави хришћанске може надати од Бога земаљској срећи и небеском блаженству. Врх наде земаљској срећи нашој постависмо у заједници целокупног српства. На реду је, да проговоримо о небеском вѣчном блаженству.

Но место да опширно разлажемо сва блѣга, која чекају човека на другом свету, ако проведе живот земаљски онако, како доликује омиљеном створењу божіем, боље ће бити, да споменемо по које дело људско, што је угодно пред Богом, што ће човеку понајпре отворити милостиво срце божіе. У животу овом не довршују се све цели људске, покрај свог земаљског опредељења човек има и више небеско опредељење своје: живот је земаљски спремање за живот небески.

Да би се ми могли достојно спремити за потоњи живот на ономе свету; да би умилостивили Творца васелене према нама; да би заслужили велику милост његову; да би могли потгревати у души својој *наду*, да ће нас Господ с оне стране хладна гроба обасути обилним милосрђем сво-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

им: онда треба да живот наш на овоме свету окитимо делима правих хришћана; да развијемо у њему оне врлине, којима се највише разликује свет хришћански од нехришћанског, а које су извор свега великог и узвишеног на земљи. Јер ко хоће да је Бог према њему милостив, мора и он према ближњима, према браћи својој милостив бити. Тако само моћи ће се надати, да ће му се после мучног живота на земљи даровати у небеском насељу његовом то, што око не види, оухо не слыша и на срдце човеккво не кзыдоша, аже Богз оуготока лубащымз его. (Кор. I. 2. 9.)

Но у мноштву хришћанских дела које ли ће најугодније бити пред Богом? Бог љуби по великом правдољубљу своје људе подједнако; но његова се милост нарочито излива на оне, који највише помоћи потребују. Сиротиња је најбољи пријатељ Бога великога.

Па да ли се ми, који верујемо, да су у нама својства, што су налик на својства божија, угледамо на узор савршенства — на Бога? Да ли се старамо, да стечемо благосиљања сиротинског? Колико имамо болница у нашем отачаству, у којима сиротиња налази неге и лека у тешкој болести својој? Колико прилажемо на сиротињу, кад чујемо, да у неком крају српском глад и буга бесни? Уколико сачуствујемо, уколико се одзивамо говору, да ваља подићи радионички дом, у коме би се сирочад могла научити занату, којим би заслуживала кору хлеба? Ето дела најугоднијег пред Богом.

Но ово је најугодније дело пред Богом у сваког друштва и народа у опште. Али за Србина има нешто, што је и над овим. Плодне су земље, на којима Срби живе, красно је небо над овим земљама. У нас се још неће почети из реда да умире од глади, као што бива чешће по великим варошима у свету. Србин се мучи и довија свуда на све стране, да захрани себе и дечицу своју, да подигне кућицу, у којој се склања са својима од зиме и зла времена.

Али српство нема тога, што има већина хришћанског света; нема тога, без чега преседају најукуснија јела, без чега несумили ни најсјајнији дворови, најпространија добра и баштине: целокупно српство нема — слободе. Рад на томе, да се целокупно српство прихвати храном животном, да се огрише топлим зрацима јеванђелске слободе, било би дело над најугоднијим делима пред Богом за сваког Србина. Овим делом спремиле би се најдостојније за потоњи живот на оном свету, добили би најпоузданију наду на вечно блаженство пред престолом милосрдног Господа Бога.

Догматичке поуке.

Зашто хришћани не светкују суботу већ недељу?

Субота — то је реч јеврејска и значи *покој* или *одмор*. Одмор овај није то, кад се сасвим престане да ради, као што обично бива с нама после наших трудова. Богу није потребно одмарање, да тиме поврати своју снагу, као што радимо ми. Он ради и сада: управља све једнако светом и промишљава о њему. И кад би се догодило, да Бог престане од рада ма и за једно магновење ока, то би све пропало, уништило се. *Одморио се* од радова својих — значи престао је да производи нове ствари.

У старом завету побожни Јевреји свето чуваху дан суботни. Преставши од свију домаћих послова својих, они иђаху у богомољне домове — синагоге, или се скупљаху, ко је могао, у храм јерусалимски, као јединствени храм у свој земљи јеврејској, и тамо слушаху слово божјие, мољаху се и приношаху жртве Богом установљене.

Да би видели, како су строго поступали Јевреји с онима, који су нарушавали светост суботе, довољно је да споменемо један догађај из старозаветне историје. Кад су Јевреји лутали по пустињи, нађе се међу њима један, који

је у суботу секао дрва. Преступника доведу на суд пред Моисија и Арона и пред цео збор јеврејски. Сви рекоше, да је тај згрешио, што је радио у суботу, но нико не знађаше, шта треба радити с кривцем, јер то беше случај нечувени — први. Но Моисије изрекне пресуду, да се затрпа тај човек камењем. И Јудеји изведу преступника у поље и затрпају га. А од то доба узаконе, да свакога убију, који би радио у суботу. (чис. гл. 15. 32. 37.)

С доласком на земљу сина божијег, Господа нашег Исуса Христа, светост седмог дана пређе на први дан по суботи. А ово се догодило због ових узрока:

Кад прародитељи наши Адам и Јева преступише заповест божију у рају, па тиме згрешише: онда их Бог изагна из раја, осуди на проклетство. После овог сваки човек рађао се у греху, који се зове грех првородни, прародитељски; јер сви људи произлазе од грешнога Адама. Не беше ни једног, па и највећег праведника, који би могао наследити царство небеско, јер сви бејаху грешни, сви осуђени и лишени славе божије. Но од то доба, од како је Господ наш Исус Христос дошао на земљу и свршио дело спасења рода људског, сви људи добише могућност, да се ослободе од тог греха; јер Исус Христос принесе жртву за све људе и помири Бога с грешним родом људским. Душе грешника које дотле лежаху — у аду, добише слободу и пређоше у небеске станове, а сви остали добише могућност на наследство царства небеског. Тако род људски као да се изнова преродио, т. ј. повратио се у првашње своје стање, — постао ново творење *во Христу*.

Ово обновљење рода људског И. Христос запечатио је, т. ј. довршио и утврдио преславним васкрсењем својим из мртвих. Од овог је и тај дан, у који је васкрсао Христос, постао један од највећих и најсветијих дана. И ево због чега је светковање суботе прешло на први дан по суботи на — недељу. Субота се светковала као дан, у

који је довршио Бог створење света а недеља — као дан, у који је Бог преко Исуса Христа изнова саздао покварени свет. Овај се дан звао у прва времена *Воскресниј дань*, а доцније назову га недеља од речи *недѣлай* т. ј. престани у тај дан од свију тежачких послова својих.

Живот и радња св. Саве

ПРВОГ АРХИЕПИСКОПА СРПСКОГ.

(Наставак.)

Неколико пута писао је отац св. Сави, да дође к њему у госте, да се одмори од трудова и радова Ватопедских и да се почасту у дому очеву. Но Сава би му на то свагда одговарао: „у доброме раду и делу божијем не може се човек никада уморити. И ја бих ти као покоран син приметно, да дигнеш руке од тог временог богаства, од тог привидног уживања, где скоро свакој радости претходе и последују неколике туге, па да ступиш на пут Христа Спаситеља и узмеш његово *благо иго*, и дођеш к мени на уживање истинско и право, где се човек прерађа у нов живот, у нове мисли и жеље и где по овоме не живи једино зато, да се части и весели, већ да уради што за небо и небески свој позив. Ти си се по милости божијој удостојио земаљскога царства а смирењем и монашким животом достићи ћеш и небески венац. Ја ћу живети неразлучно с тобом и љубављу синовљом тешићу те, кад ти се ожалости душа. У осталом речи моје нек не буду тешке теби као што су твоје кад и кад мени.“

Оваки савети учинише, да и отац и мајка Савина примише монаштво. Стефан Немања заједно са женом отиде у Студеницу и ту се постриже у калуђере, те од Стефана добије име Симеон. Доцније он отиде к сину своме и ту у

његовој ћелији проживи до саме смрти имајући потпуну услугу и надгледање од сина свог св. Саве. (1200 год. по хр.)

Трудећи се овако за благо и корист свете цркве и *обители* св. Сава брзо заслужи, да му *братиа* понуде настојатељство над светим хиландарским манастиром, који је и подигла из развалина подашна рука његова родитеља. Но Сава почне одбијати ту почаст и молити их, да га оставе у реду остале *братие*. „Ја се бојим те почасте, говораше он у себи, јер нико није тако изложен опасности као старешина сваки, нарочито манастирски. Док сам у реду с осталима, на сваком кораку могу ми људи чинити примедбе, које ме исправљају, упућују к животу вечном. Као старешина већ то не могу имати. Окружен с једне стране ласкањем својих млађих, који ми нигда не смеју приметити моје слабости а уздигнут с друге стране на чин, који нема никакве ограничености, никакве одговорности, лако могу по слабости срца и грешне природе људске пасти у самовољство, те тако применити себи оне речи јеванђелске: и перкѝи бѣдѣтъ послѣдни (Мат. XX 16).“ Но када му прота Дометије примети, да то од њега захтева потреба цркве хиландарске и да он као јеромонах, коме је основ живота послушност, не сме одбацити предлог саборни, св. Сава се склоните прими настојатељство, но одмах напише и устав *братии*, да тиме ограничи и своју вољу и избави душу од оне погрешке, у коју би могла пасти не имајући над собом границе. Ево неколико речи као извод из тог устава: „Преподобни и богоносни оци наши оставише свет по речма Господа: иже, хошетъ по мнѣ ити, да штвержетса себе и козметъ крестъ свой и по мнѣ градетъ. Подвизавајући се у испуњењу заповести христових они се дан и ноћ бринуше о спасењу своје душе; с добром вољом трпеше страдања и оскудице; за лубав његову разапиваше и морише себе послушношћу и одречењем од своје воље. И ја грешни Сава последњи од свију монаха, молим вас љубазни о *Христѣ*, духовна браћо моја и оци, дај да пођемо стопама оних купаца, који

променише времено с вечним. Угледајте се на умне деве јеванђелске, које напунише јелејем свећњаке своје. Радујте се, кад падате у различне напасти, знајући да искушавање ваше вере гради трпљење, а трпљење нека дело довршује, да budete савршени и цели без икакве мане.“ После овог речма св. писма дотиче се добрих дела (Јак. 2. 19. 24.) љубави према ближњима (Јов. 1. 4. 7.) па завршује с овим речма: „Љубите се узајамно, помажите се, саветујте се, те тако испуните закон христов.“

О Докле допире хришћанска љубав?

Као основно начело наравственог живота љубав прониче у све безбројно разновидне одношаје човека к Богу, к другим слободно-наравственим суштацима и к спољном свету. По идеји хришћанства љубав се не своди на уске границе само ово-земаљског живота; она прелеће са својим тежњама и у свет духовни, невидљиви, и обухвата својом симпатијом прошлу и потоњу судбу човештва; она *смешта у себе*, по изреку Апостола Павла, не само живе и умрле, но и оне, који се још несу ни родили, као чланове непрегледног царства разумно-наравствених суштациа. Не испитујући теоретички, како може и како треба да се јавља љубав у разноликим одношајима човека хришћанина — дај да обратимо пажњу на практички развитак основног начела хришћанских друштава. Исторички факти казаће нам боље, него ма какво субјективно убеђење, правило благоразумности и догматичких закона, шта опредељава и шта од свега боље јамчи за наравствени живот човека.

У каквом положају застаје хришћанство наравствени живот човека? Ми се дотичемо овог питања само са стране симпатичких одношаја старог човештва у породичком, друштвеном, државном и међународном обзиру. Кома није познато, да се у старом свету љубав сматрала као чисто осе-

ћање задовољства, које се добија, кад човек завлада љубљеним предметом, да се и сама породичка веза брачних другова, родитеља и деце, браће и сестара, држала на правима себичним. Због овог се код њих појавило у брачном животу многоженство, наложништво, угодност телу, разврат; у поступању са женама грубост, тиранство, својевољан развод, често продавање а по гдекад и убиство без казне. Очеви имају право на живот и смрт своје деце, гледају на њих као на робље, дају их у залог, продају. Закони допуштају, да се могу да трују зачета деца, да се убијају слабомоћна и шантава; зато и одрасла деца опет отплаћују својим престарелим и немоћним родитељима презрењем, издајством, завером против живота њихова. Фарисеји заводе у закон — *корван* (дар Богу), у место што би хранили и издржавали оца и мајку. Незнабошци без икаквог зазора трују своје родитеље, да би час пре наследили имање њихово; Ироди из једног само подозрења убијају своју сопствену децу, Нерони муче и воде на губилишта своје мајке. Међу браћом око наследства — вечна мржња, међу сестрама — суревњивост, супарништво, завист. О љубави и човечности међу господарима и робовима није се могло ни помислити. Овде је неограничено владало с једне стране — право јачега, самовољство, тиранство, зверство; а с друге — лукавство, подлост, пузење, злоба, пакост.

У друштвеном животу, — у народњим обичајима, наравима, занимањима, весељима и т. д. узела је била мах грубост, немилосрђе, крвожедност. На истоку од ваикада главно занимање људи беше лов или рат, а због овог суровост и жестокост нарави у свима њиховим одношењима. Римљани одликоваху се раторборношћу и снагом, но заједно с овим и поноситошћу, самољубљем, крвожедношћу, Источна породичка освета истребљиваше читава покољења. Римљани жудњашу за крвавим гледиштима; црккви и гладијаторски бојеви истребљиваху хиљадама људи ради јединог само за-

довољства гледалаца; скоро све друштвене игре и светковине свршаваху се проливањем крви. И сама религија захтеваше крвавих жртава; јер по сведоџби историје не беше ни једног народа, који у извесним случајевима не би приносио на на жртву људе. О сахрањивању мало већих лица код многих народа беше обичај спаљивати и по једну од жена њихових, на гробу клати неколико љубазних робова, који би им, по вери њиховој, тамо служили. Рођење и смрт — ове две велике тајне природе, биле су тако исто у дохришћанском свету понижене, поругане...

Државни живот старог света свуда се оснивао на праву грубе силе. Отуда је на истоку освојила каста и на послетку деспотизам; на западу аристократија, а за овом деспотички монархизам. Из оваког грађанског уређења шта је могло изаћи, ако не вечна мржња међу кастама, гажење сиротиње, бесполезно одупирање слабих противу силних мiра сегш. Деспоти нити су знали, нити су могли да дођу на мисао о љубави спрам поданика: у царству тираније може господарити само тероризам — застрашење и бесчовечност. Хиљадама невиних пропадало је само зато, што је на њих падало подозрење или се могла да извуче отуда каква корист. У Јудеји Ирод, у римскоме царству Тиверије, представници су политичког стања старог света. Први потамани 14.000 децице само зато, што је мислио, да је тамо новорођени Месија, који ће му преотети царство, па се надао да ће га тим начином уклонити с овог света; он оставља аманет да посеку све његове великаше, кад умре, те да тако ознаменује свој погреб. А други поубија све своје рођаке и саветнике, који му се чињаху да су непрестани подбачачи и злоумишљеници. Деспотизам сејаше раздоре и неслогу у све саставе и делове политичког тела. Начелници без сваке одговорности тиранисаху над потчињенима, а потчињени довијаху се, како ће начелницима доскочити. Отуд с једне стране — завере, побуне, устанци, а с друге — шпијонство, доношења,

затвори, тамнице; међу суграђанима — подозрење, неповерење, сунарништво, сплетке; у законима — суровост, самовољство, воља деспотова; у судовима — пристрасност, поткупљивање, неправде, незакоња; у свима грађанским одношајима — тарење, противборство, себичност, несигурност... Ко ће избројати све злосретне последице деспотичких влада старог света!

У обзиру међународном сваки народ гледаше на себе сасвим себично, као на једини одличан народ у човештву, као на избраника божијег, у коме се морају да доврше судбе света. А одовуд — вечна свађа међу племенима и народима. Јудеји сматраху друговерце горе него нечисту животињу; друговерци презираху Јудеје као ништавно племе, које је одано најгорим празноверицама и источним бунцањима. Грци држаху, да су само они достојни имена човечијег, а све остале народе називаху варварима т. ј. двоножним животињама, које несу способне за право човечанско усавршавање. Римљани поштоваху човечанско достојанство само у римским грађанима, а све остале људе презираху као најгоре робове. По овоме сва међународна права свођаху се на једино право *јачег и силнијег*. Свакидашњи ратови беху неизбежни и свакад истицаху из надмашности грубе силе. Ратови тога времена свршаваху се страшним крвопролићем, тешким ропством, разрушењем вароши, опустошењем земаља а често истребљењем свију становника из реда. Многољудне вароши старог света — Вавилон и Нинивија — збрисаше се с лица земље. У време последњег опустошења Палестине од Римљана истребљено је, по сведојби историје, више од милиуна Јудеја. А то све због тога што непријатеље не сматраху за људе, а рат држаху као средство, којим се утамањују непријатељи, а не као начин, којим се повраћа праведни поредак ствари и тишина, тако потребна за усавршавање сваког човека и свега човештва.

(Наставиће се.)

О Фарисејима и Садукејима.

(Свршетак.)

Фарисејство и Садукејство, као што се види из садашњег нашег говора, јесу две праве противположности. Ове две секте, које стајаху на врху у народу јеврејском, злим и opakим радом својим доведоше тај народ до данашњег бедног стања његовог. Народ, који је негда био изабраник божији, сад је без политичке вредности; нема једног заједничког отацтва; царство му је одавно разрушено; свети Јерусалим у рукама је друговераца; од светог Соломуновог храма није остао ни камен на камену. Један део тог несрећног народа изгинуо је од мача, од огња, од глади, а други је изгнан из обећане земље, па расут по целом лицу земном. Страшно је приповедати, шта је пропатио тај вајни народ! Казна небеског правосуђа врши се над њим још и сада, и он је вечити спомен праведног гњева божијег. Тако је то, кад су старешине и први људи у томе народу били слепе формалисте, лукаве притворице, надувени и занесени обожатељи туђинштине, а оч није умео да разуме, куда га они воде, па да им стане на пут, већ се свом душом и свим поуздањем по њима повео!

Судба јеврејског народа свима је народима најкориснија поука, па и ми ваља да се њиховом историјом користујемо, те да се чувамо од зараза, којима беше оужен тај народ. Треба добро да проучавамо прошли живот свога народа, па да пригрлимо, што је добро било у његовим установама, обичајима, начину живљења, а да одбацујемо, што је хрђаво, нарочито све оно, што није ни било чисто народње, већ му је са стране или иначе другим каквим путем накалемљено.

Да, браћо, лепа је и света ствар искрена оданост народној прошлости, установама и обичајима својих предака. Тамо баш у том далеком времену, у тој тајанственој прошлости народној, тамо је прави темељ живота право-

славног народа српског. Нико не може прекинути сасвим природни ток и свезу с прошлим животом на свагда. Преступник ће бити тај, који би коме српском витезу, што живи с јуначког и поштеног живота свога у лепој успоени у народу, давао ружна имена или му приписивао хрђава дела, а каквог издајцу, кога народ непрестано проклиње, градио знатним човеком и пришивао му велику мудрост. Не дај Боже, да ко год између нас буде такав! Нека у нашем срцу до века остане искрена љубав према народној старини, но нека буде опет свесна и разборита; јер не забрављајмо, да није све то корисно, што носи на себи печат старине. Многе ствари, које су пре биле корисне за друштво тадашње, у садашње доба могу бити штетне и несувремене; јер што је тада било нужно при тадашњим околностима, сада је излишно при друкчијим условима живота друштвеног. Старајмо се да сачувамо у својој души оне свете аманете, које су нам наши дедови оставили: чисто и непоковарено срце, простоту у вери, искрену оданост к јеванђелским истинама, праву — хришћанску а не притворну побожност, челичну енергију не само на речма него и на делу, уважање и узайамну братску љубав, чистоту брачног живота и друге и друге. Чувајмо, браћо, те дивне врлине хришћанске, које су нам наши дедови и очеви оставили, но не угледајмо се на њихово празноверство, узимање мита, цепање и одвајање једног племена од другог и т. д.

Рекосмо, да је лепа ствар искрена оданост према старини народној, али је још лепша љубав према својој вери и цркви. Каква велика и неоцењена блага даје нам она! У продужењу толико векова, у сретним и несретним тренутцима живота народа нашег чува нам она истину и чистоту науке јеванђелске, учи нас лепој вери Христовој, пригрљава нас к себи као децу једног оца небеског, говори нам језиком разумљивим и то у храму божјем, где се душа наша обраћа Богу, нашем горњем отачаству. Покрај тога

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

она нам још даје и средства за спасење, показујући нам дивне примере за угледање у лицу самог нашег божанственог учитеља и његових светих угодника. Па како су узвишени ти узорци, које нам наша црква представља! Но нека та оданост према цркви и вери буде достојна и Бога и нас самих: нека се она у нама показује не само телесним присуством при богослужењу, по нека и дух наш ту присуствује, нека нас побуђује, да гледамо на форме богослужења само као на видљиве знаке, којима се казују невидљиве мисли и осећања наше вере. Само тако, кад те спољне обреде пратимо духом својим, имају ови достојног смисла свог, а иначе можемо лако пасти у притворство — у Фарисејство.

У тежњи за напретком, за образованошћу, пазимо врло добро, шта ћемо примати од напреднијих од нас народа, у чему да се на њих угледамо. Отворимо добро очи у овом послу, јер није све за Србина добро, лепо и пријатно, што је за друге народе. Одбијајмо од себе оно, што свеснији људи и код оних народа, од којих ми примамо, требе и чисте. Не размењимо се у нашем живљењу, не заносимо се у оихођењу, већ чувајмо нашу српску простоту и у једном и у другом, која је много пријатнија и лепша; јер ако тако не узрадимо, исквариће нам веће вароши мање, а мање цео наш добри свет сеоски. Примајући безобзирце све, што видимо у других народа, а презирући своје пашћемо врло лако у мајмунисање — у Садукејство.

Поврх свега сва напрезања наша, све тежње, све жеље, све жртве наше нека су управљене к тој цели, да се развијемо на основу народности своје, да чувамо православно веру своју као највећу светињу, да негујемо у души својој ту небеску светлост, коју је промисао божији у нама усадио, па да се трудимо, да та светлост пушта своје зраке своје тамо — тамо, где су браћа наша, која су скоро свуда око нас а која су жељна праве светлости јеванђелске — слободе.

Н. Петровић.

Мисли о Свештенству.

(Наставак.)

Проповедајући људску једнакост Исус Христос говори, да ће прије камила проћи кроз иглене уши, него што ће ући богатш у царство небеско. Због те идеје Римљани нарочито гонеше хришћане, ал' узалуд; јер је Исус готов био за ту идеју и распет бити. Апостоли тако исто. Једнакост је услов правог истинитог хришћанства. Ето зашто Исусови пошљедници радо умираше за њ, т. ј. за побједу, за славу идеје једнакости. Јавља се гоњење хришћана, али Исус говори гоњенијем: блажени изгнани правде ради. Блажени есте, егда поносатъ камъ и ижденѹтъ и рекѹтъ всакъ золъ глаголъ на вы лжѹще мене ради и т. д. Да се сјетимо, како је хришћански народ гледао на своје мученике. Није ли их признао за свеце?

Истина хришћанско богосужење са својим служитељима није стајало према човештву у равном одношају са прастаријем богосужењем према прастаром човештву, ал, ипак за прво врјеме хришћанства међу хришћанима проповједници хришћански били су учитељи и у опште први људи; они су ишли пред хришћанским друштвом и били су му у свему представници: у породичком, религиозном, друштвеном па и у политичком одношају, једном ријечју — свуда. Уз то ваља нам примјетити, да је формална страна богосужења била за прве хришћане таква узгредност, да је на њу мало ко и обраћао пажње. Сва је пажња била поклоњена суштини богосужења. Но мало по мало ствар ова почиње ићи другим путем и формална страна хришћанског богосужења почела је узимати мах. Само богосужење хришћанско почиње се облачити у одећу тајанствености — мистицизма, а у исто врјеме сужавати у садржини. Опет се јави званично богосужење с једне, а живо, право народње, што се вечно развија, с друге стране. Тајанственост богосужења рађа мноштво свакојаких јереса, све једну од друге не-

іасниїу, замршеннїу. Долазе васелински сабори, да одреде право хришћанско богослужење. При овом сабору узимала се у обзир само једна страна богослужења, управо она, која стоїи у наїтешної свези, тако рећи, с іезгром богослужења — Богом. Друга страна богослужења однесена је у област морала. Према томе и служење светињи постаје двојако: једно што одређује *власт* и што се зове званично свештено-служење, и друго што власт не одређује, већ унутрашњи позив иначе *савест* и што се зове обично *испуњавање светињех дужности*. Оно живи независно од власти и званичности у народњої свијести. Онаї први дио остао је сталан и није се помагао ни у длаку напријед. То сведочи историја цркве. Много има учења о хришћанском богослужењу, али се сва та учења врзу око једнијех и истијех предмета. Али онаї други дио без престанка је ишао напријед, о чему сведочи историја свијета. Питање је сада, је ли освећење, које даје народња свијест некої светињи тако важно, да је то једно доста, па да је светиња доиста светиња, и то таква, да је свештено-служење према њої *дужност*? Ми тако мислимо, да ван народње свијести неможе ништа друго осветити светињу. У првоначељу је тако било: најпрііе је народ признао за свете извесне предмете, а затім се из средине народа одвајао особити ред људи за служење тої народњої светињи. То се исто поновило и доласком Исуса Христа на свијет. Оба та момента равна су према идеї светиње и свештено-служења.

Али ако је народња свијест освећење — санкција светињи, онда у суштини нема разлике међу разнијем народњим светињама у односу к свештенослужењу. Народња свијест дїіели истина светиње по ступњима светости, ал' у исто вријеме свїеткује све, што је свето, премда и ту опет удешава према важности светиње. Означимо дакле круг народњег поїма о светињи. *Народња светиња јест све то, пред чим гови народње чувство и народња свијест; дакле покраї*

обичнијех светиња још и све *моралне врлине* људске. На овием последњијем оснива се свјетковање светаца, т. ј. мученика за віеру.

Г Л А С Н И К.

Практиканат конзисторије београдске Јован Пешић, произведен је за свештеника 25. Јануара ов. г и постављен је за прив. пароха Ковачевачког у округу Смедеревском.

Милутин Поповић учитељ Братчаки постављен је за капелана пароху Букотиначком у округу Пожаревачком, а рукоположен је за свештеника 26. Јануара ов. г.

Обрад Михајловић, свештеник војени произведен је 2. ов. м. у чин протоіереја с набедреником.

Хрисант, настојатељ манастира Рајиновца за ревностно старање своје у управи манастирскеј обдарен је 30. пр. м. чином игуманским.

НАШИМ УПИСНИЦИМА.

Многи нам се жале како из Србије тако и српских земаља у Аустрији, да не добијају наш лист уредно. Јављамо свима, да до наше експедиције кривица није. Лист се свакоме уредно шаље, но можда се у путу некако изгуби. Сваки, који није добио све бројеве редом, нека нам се јави, да му накнадно пошљемо бројеве, које није добио, као што смо то учинили онима, који су нам се досад пријавили. Писма, која се тичу „Пастира“ у буди ком обзиру, нека се не адресују на име уредниково нити сурадника његових, већ на уредништво овога листа. Претичу нам још неколико само листова од досадашњих бројева, ако још ко жели имати све бројеве „Пастира“, нека нам се што пре јави. Нарудбине без новаца неће се ни од кога уважити. Ко још није послао претплату, а јавио се, да хоће бити уписник „Пастира“, нека је одмах пошље, јер лист не ћемо слати. Признанице послаће се онима, који су платили, уз идући број.

Уредништво „Пастира.“